

Adviesaanvraag van de gemeente aan de Adviesraad sociaal domein.

Algemeen

Datum : 27 september 2016
Onderwerp : adviesaanvraag
Contactpersoon : Esther Grootnibbelink
Agendapunt :

Doel

- Ter overleg/raadpleging
- Ter advisering
- Ter voorbereiding op participeren/coproduceren

Fase in het beleidsproces

- Agendavorming
- Beleidsontwikkeling
- Inspraak en advies
- Bestuurlijke besluitvorming
- Uitvoering
- Evaluatie

Reactie van Wmo-adviesraad uiterlijk: 3 oktober 2016

Toelichting op de adviesaanvraag

Onderwerp van advies(aanvraag):
Evaluatie en aanbevelingen Sociaal Domein

Achtergrond en reden advies(aanvraag):

De eerste tussenevaluatie van de gedecentraliseerde taken in het sociaal domein over de periode 1 januari 2015 tot medio 2016. Het doel van deze tussenevaluatie is het tijdig signaleren van verbeterpunten in het sociaal domein en het bijstellen van het beleid waar dat nodig is. Om die reden zijn vooral de aandachtspunten opgenomen, waarin verdere ontwikkeling mogelijk is, de 'knoppen waaraan we willen draaien'.

Deze evaluatie spitst zich vooral toe op de onderdelen die het meest merkbaar zijn voor onze inwoners. De aandacht gaat dan ook uit naar de wijze waarop de toegang tot ondersteuning en zorg is georganiseerd en het aanbod aan voorzieningen, samenwerkingsafspraken en regelingen waar de medewerkers in de toegang een beroep op kunnen doen, om zo goed mogelijk te voorzien in ondersteuning en zorg voor hen die dat nodig hebben.

De bevindingen in deze evaluatie zijn gebaseerd op de rapportages die u steeds heeft ontvangen over de indicatoren sociaal domein. Voor het overige zijn de bevindingen gebaseerd op ervaringen van medewerkers in de toegang, beleidsmedewerkers, eisen die

bepaalde beleidsterreinen aan ons (gaan) stellen en reacties die we van een aantal samenwerkingspartners hebben ontvangen en van de adviesraad sociaal domein.

De beoogde resultaten van het voorgestelde beleid:

Voor zowel de toegang als op de domeinen jeugd en maatschappelijke participatie en preventie wil de gemeente de gestelde effecten realiseren.

Concrete adviesvragen

Kunt u instemmen met de aanbevelingen en de te realiseren effecten in de tussenevaluatie Sociaal Domein.

Advies van de adviesraad Sociaal Domein:

Algemeen:

In de eerste plaats wil de adviesraad haar positieve waardering uitspreken over de evaluatie, deze is kritisch wel veel tekst, veel verklaring, veel cijfers. De essentie dreigt hierdoor verloren te gaan.

De adviesraad kan instemmen met de aanbevelingen zoals die zijn opgenomen in de evaluatie, hieronder zullen we nog op zaken nader ingaan.

Het moge duidelijk zijn dat we dit lever niet hadden gelezen maar de realiteit is zo dat transformeren binnen het sociaal domein een lange weg vraagt.

Niet omdat het alleen gaat om organisatorische aanpassingen, maar de kern meer zit in de aanpassing van de professional in handelen en gedrag en kennis. Daarbij zal ook geïnvesteerd moeten worden op bewustwording bij de burger gericht op eigen regie en verantwoordelijkheid. En dat gaat niet door in het eerste gesprek de vraag te stellen "wat kunt u zelf en uw omgeving". Ook hier gaat het om een bewustwordingsproces.

En op dat punt is onze adviesraad meerdere malen kritisch geweest en hebben we in adviezen hieraan vaker gerefereerd. We onderschrijven de investeringen die gedaan worden in het beter toerusten van medewerkers, zeker bij de toegang sociaal team en CJG.

Maar het is bekend dat handelings- en gedragsverandering van professionals niet eenvoudig is en de nodige tijd vraagt. Trainingen en casuïstiek ondersteuning kunnen daaraan bijdragen, maar daarbij is wel voorwaarde dat de persoon in de basis de beschikking heeft over de juiste competenties.

Wetenschappelijk onderzoek heeft uitgewezen dat sommige competenties niet of moeilijk ontwikkelbaar zijn. Dat pleit voor het gebruik maken van een competentieprofiel voor de medewerker toegang en CJG. Dit dient twee richtingen, voor ieder is duidelijk waaraan moet worden voldaan en het geeft inzage welke competenties ontwikkeld dienen te worden zodat maatwerk voor de medewerker mogelijk wordt om in de eigen professionele kracht te komen. En het is toetsbaar, dus resultaat gericht.

De focus wordt in de evaluatie sterk gelegd op de toegang. Op zich is dat goed, maar de focus moet nadrukkelijker gelegd worden naar de burger en zijn/haar eigen kracht.

M.a.w.: wat kan ik zelf en wat heb ik daarbij nodig. Juist daar zouden de gesprekken over moeten gaan, zodat we ook minder toeleiden naar zorg en uitgaan van eigen kracht. Pas daarna de reguliere hulpverlening opstarten.

Aanbevelingen WMO

De zorg neemt toe, de instroom wordt groter, er komen meer ouderen, maar ook de instroom van de jeugd neemt toe. Welke factoren beïnvloeden dit, en kunnen we deze factoren preventief behandelen?

De samenwerking met huisartsen zou verbeterd kunnen worden, om zo de instroom te reguleren.

Waarom vindt een verwijzing plaats? Omdat de huisarts wellicht niet weet wat hij met de patiënt/cliënt aan moet, omdat hij zich niet bewust is van de transformatie die plaats vindt, of omdat een specialist echt nodig is?

Er wordt misschien te veel doorverwezen. De analyse moet nog beter worden om grip te krijgen op de instroom.

Het is bekend dat er gesprekken zijn vanuit de gemeenten met de huisartsen en 2e lijn-organisaties. Er worden ook analyses uitgevoerd op de toename van de instroom in de GZZ. Er wordt ook al aandacht besteed aan de beïnvloedende factoren. Niet alle huisartsen lijken open te staan voor gesprekken en kritische analyses over de doorverwijzingen.

We adviseren om dit mogelijk vanuit de GGD artsen te laten oppakken.

Bij de aanbevelingen wordt nog eens onderstreept dat er moet worden ingezet op preventie. Dit wordt onderschreven, maar de effecten zullen pas op langere termijn zichtbaar worden. Als politiek zul je dat moeten willen accepteren omdat toch hier uiteindelijk winst mee worden bereikt.

Nogmaals willen we wijzen op het belang van een analyse van de instroom en de factoren die die instroom bepalen. De actoren die bij de toegang en de instroom in beeld moeten worden gebracht zullen vooral de basis vormen waarop actie moeten worden ondernomen. Een heel groot deel van de instroom wordt bepaald door huisartsen als het om de WMO en ook de Jeugd gaat.

Zoals in het begin aangegeven vragen wij ons af of alleen de versterking van teambegeleiding een resultaat zal opleveren.

We adviseren ook te kijken naar de versterking van de buurtkracht. In een onderzoek dat in de gemeente Emmen destijds is gedaan om te komen tot leefstijlverbetering is vastgesteld dat medewerking van ouders, scholen, buurthuizen etc. tot verandering geleid hebben. Dat vergt investeren in preventieprojecten.

De pilot in de Akkers lijkt onvoldoende, dat zou je binnen verschillende wijken van de verschillende dorpen van gemeente Oldebroek moeten doen.

Afgezien hiervan willen we erop wijzen dat ondanks alles wat wordt gedaan om tot een beheersing van kosten te komen, de toename in de komende tijd aan kosten een 8% per jaar zal bedragen. Er is even stabilisatie opgetreden, maar dat is slechts een schijnbeheersing geweest. We verwachten dat de kosten vanaf volgend jaar weer flink zullen stijgen. Vooral de vergrijzing is hier een grote factor. We gaan de komende jaren een forse toename van de ouderen zien. Nu nog 13% ouderen, verwacht wordt een stijging tot 25% 65-plussers in de volgende decennia. In de komende jaren zal het al gauw oplopen naar 18%. Het overheidsstreven om zoveel mogelijk mensen extramuraal te verzorgen lijkt een kostenbesparing, maar zal blijken juist een extra kostentoeename te betekenen. Men bijt in eigen staart.

Een andere factor is de vraagtoename: mensen blijven steeds gemakkelijker zorg

vragen. Het lijkt mooi dat er participatie moet komen, familie en burens moeten inspringen, maar dit is in veel gevallen niet mogelijk. Berichten uit de samenleving leren, dat de familie niet kan inspringen omdat ze te ver weg wonen, eigen werk hebben, etc.

Dit bevestigt nogmaals dat er geïnvesteerd en ingezet moet worden op het duidelijk maken aan de burger van de transformatie.

Inzet van gastvrouwen/vrijwilligers?

Doel hiervan is dat er voor het sociaal team door hen de eerste contacten gelegd worden. Als daar de eerste gesprekken en de preventie begint, wat hebben deze mensen dan nodig om op een goede manier dit werk uit te kunnen voeren? Wat wordt er van hen verwacht? Is er een duidelijke functie/taakomschrijving van en voor hen? Het is volgens ons een belangrijke eerste schakel, zo lijkt het. Tegelijkertijd bestaat er ook zorg of dit in de praktijk goed waar te maken is en moet de goed toegeruste professional niet sneller in beeld komen.

We adviseren hier nog een goed naar te kijken, de adviesraad ziet liever een professioneel team die in staat is elke vraag op te pakken zonder tussenkomst van gastvrouwen als het de vraag van de burger betreft.

Denkend aan de vraag achter de vraag? Wat gebeurt er na een doorverwijzing of afgeven van een folder? Wie kijkt of ondersteund de burger bij dit proces van zelfzorg en geeft hun steun bij deze zoektocht naar hun eigen kracht/netwerk?

De wijk ingaan?

Hierbij is het van belang vooraf helderheid te hebben over, wie zou er de wijken het best in kunnen gaan zodat ook voor de burgers duidelijk is wat ze doen en waar ze voor zijn en dat ze bij vragen begrepen worden? Zijn ze bekend met de cultuur in hun werkgebied?

Aanbevelingen Jeugd.

Wat opvalt is dat er veel vooruitstrevende zaken zijn waar men mee wil gaan werken maar we hebben twijfel of de basis al voor elkaar is. Hoewel we groot voorstander zijn van 1 gezin 1 plan vragen we ons af of op dit moment daarvoor de voorwaarden voldoende zijn. Daarbij opmerkend dat het ST zelf nog bestaat uit meerdere "losse" disciplines met elk zelf nog hun eigen systeem/ denk en werkwijze hanteren. Het instellen van een omzetplafond bij de organisaties draagt er aan bij dat daardoor meerdere organisaties in 1 gezin komen te werken (dat is niet wenselijk)

We adviseren om de jeugdproblemen meer integraal aan te pakken en dat de aanpak 1 plan, 1 gezin, 1 regisseur verder wordt doorgezet omdat dat in het belang van de cliënt is. De enige juiste vraag is "hoe kunnen we de cliënt/burger helpen in zijn zorgvraag?". Daarbij hebben we sterk de indruk dat er nog veel schotten zitten wat vertragend en inefficiënt werkt. Het lijkt een verrassing voor de gemeente dat de instroom vanuit de huisarts zo hoog is. Hierbij komt nog dat de gemeente geen grip heeft op dit proces, wellicht is in het begin te weinig aandacht hieraan besteed. Dit moet anders en heeft te maken hoe je je visie over zorg en transformatie uitdraagt.

We adviseren om (wederom) met een blanco papier met de partijen om tafel te gaan zitten en hier de uitgangspunten gezamenlijk onderstrepen. De adviesraad is gaarne bereid om hieraan deel te nemen.

Naar ICT oplossingen zoeken zodat systemen op elkaar kunnen worden afgestemd (van verschillende organisaties en gemeenten) is hierbij een belangrijk punt. Er wordt al naar mogelijkheden gekeken maar implementeren is voor nu bijna niet mogelijk omdat verschillende instanties met verschillende systemen werken.

We willen benadrukken dat hier een sterke regierol ligt voor de gemeente en deze nog sterker opgepakt zou kunnen worden.

Het was schokkend om te zien dat er op bepaalde zaken nog geen zicht was. We moeten meer de wijk in, naar de mensen toe? De pilot in de Akkers lijkt onvoldoende, zoals eerder al is opgemerkt. Het is bekend dat de evaluatie geschreven is voor de gemeente zelf.

Toch adviseren we dit te combineren met het klanttevredenheidsonderzoek om zo een nog concreter beeld te krijgen.

Aanbevelingen Maatschappelijke participatie en preventie.

Citaat evaluatie

Een belangrijke vorm van preventie is dat inwoners op een volwaardige manier participeren in de samenleving. Dat houdt in dat zij voldoende sociale contacten hebben om levensproblemen mee te bespreken, om ondersteuning in de eigen kring te kunnen krijgen, voldoende inkomsten om gezond te eten, te kunnen sporten of andere vormen van ontspanning en ontwikkeling. En zij activiteiten ontplooiën waardoor waardering wordt gevoeld.

Daarmee is werk een zeer belangrijke preventieve voorziening om armoede te voorkomen en zinvolheid te ervaren. Het is daarom van groot belang om werkzoekenden te ondersteunen naar participatie en werk. De ondersteuning moet zich daarbij vooral op richten dat een werkzoekende zichzelf leert kennen, zijn eigen kracht aanboort, zijn netwerk activeert, competenties en leerpunten benoemt en van daaruit een traject uitzet op weg naar economische en sociale zelfredzaamheid. Daarmee maak je een individu sterker. Een dergelijke vorm van begeleiding vraagt echter wel veel inzet van de werkcoaches. Zij moeten zicht krijgen op datgene waar iemand enthousiast van wordt, voor in beweging wil komen. Een dergelijke vorm van begeleiding is maatwerk en kan in sommige situaties veel meer tijd vragen dan er nu beschikbaar is.

Daar waar trajecten ingezet worden kan de vraag gesteld worden of dit altijd even effectief is. Trajecten worden vaak als losstaande instrumenten gezien in plaats van interventies die elkaar kunnen versterken. Een goede afstemming en overdracht tussen de verschillende trajecten is nodig en moet georganiseerd worden.

Reactie adviesraad.

Dit wordt onderschreven, waarbij we specifiek de aandacht vragen voor het vertrekpunt de burger centraal en met eigen regie. Dit zal in de praktijk betekenen inderdaad eerst ontdekken wat de persoon interesseert en waar zijn mogelijkheden liggen. Aansluiten op wat iemand kan en blij van wordt, als daarbij de ontwikkeling van de persoon voorop staat zal ook de werkwijze van de ondersteuning hierop ingericht moeten zijn. Dit

verondersteld een andere manier van werken dan nu vaak gebruikelijk is. In de meeste gevallen is werk of een vacature bepalend om de uitstroom zo snel als mogelijk te realiseren.

In de aanbevelingen zien we daarover niets terug als het gaat om competentie gerichte ontwikkeling van de persoon en het gebruik van bijpassende instrumenten/methodieken. Hiermee zal ook de effectiviteit van de trajecten worden vergroot.

Citaat evaluatie

De mogelijkheden binnen het sociaal domein worden nog onvoldoende benut. Het is van belang om ontschot te gaan werken en een goede doorloop te creëren naar of sociale activeringsprojecten of richting werk met ondersteuning. De ontwikkeling van een uitkeringsgerechtigde moet daarbij voorop staan.

Een andere vorm van preventie is het kunnen ontmoeten van anderen, het kunnen aangaan van sociale contacten. Dit is belangrijk in de strijd tegen eenzaamheid en het vergroot de samenkracht. Daar waar een belemmering wordt ervaren is het zaak dat deze zo eenvoudig mogelijk wordt weggenomen. Een manier is het uitbreiden van het aantal vrij toegankelijke voorzieningen. Zo kunnen inwoners op een 'genormaliseerde' wijze hun eigen ondersteuning organiseren, bijvoorbeeld door gebruik te maken van een scootmobielpool.

Reactie adviesraad.

Hiermee kan de adviesraad instemmen, maar we wijzen er wel op dat hierbij vanuit gegaan wordt dat de eigen kracht en regie al voldoende aanwezig is bij de burger. Voor een deel zal dat zo zijn, maar zolang ook de transformatie bij de burger van claimedgedrag naar eigen verantwoordelijkheid nog niet volledig is gerealiseerd zal enige ondersteuning/stimulering nog nodig kunnen zijn.

Citaat evaluatie

De volgende effecten willen we hiermee bereiken:

Minder maatwerkvoorzieningen Wmo.

Sluitende aanpak jongeren / jong volwassenen op het gebied van onderwijs, werk, zorg (overgang Jeugdwet/Wmo).

Op termijn daling van de kosten voor zorg en inkomensondersteuning.

Integrale (tussen domeinen en tussen instellingen) vormen van (individuele) begeleiding van de Wmo dan wel arbeidsmatige dagbesteding voor de groep uitkeringsgerechtigden die zijn ingedeeld in de groep Zorg.

De maatschappelijke participatie van de groep Meedoen stijgt.

Hogere doorstroming van het aantal mensen dat van de groep Meedoen naar de groep Werk gaat.

Meer en betere benutting van de vrijwilligersvacaturebank.

Meer oplossingen worden gevonden in een combinatie van formele en informele ondersteuning en zorg.

Reactie adviesraad.

We zijn niet tegen deze effecten, maar zien in de aanbevelingen nog niet in de volle breedte hoe al deze effecten gerealiseerd gaan worden. Kijken we naar de sluitende aanpak voor jeugd, dan missen we de inzet waarop de jeugd zichtbaar is of wordt na het verlaten van het voortgezet onderwijs of bij schooluitval. Jongeren die na het verlaten van de school geen werk hebben of geen recht hebben op een uitkering zijn niet in beeld.

Een deel zal zich prima redden maar een deel loopt het risico in de anonimiteit te verdwijnen. Nu al is bekend dat er jongeren onvoldoende uitdagingen hebben om aan hun toekomst te werken. Voor de adviesraad een belangrijk punt om hierop de aandacht te vestigen en aan te bevelen in de uitwerking van de plannen hiervoor extra aandacht te hebben.

Er wordt gesproken over arbeidsmatige dagbesteding voor de groep uitkeringsgerechtigden die ingedeeld zijn in de groep Zorg. Dit wekt de indruk dat met deze groep geen ontwikkeling meer mogelijk is, we hebben de opvatting dat elke uitdaging tot groei mogelijk moet zijn, ook als het lijkt dat er maar kleine resultaten bereikt worden.

Het woord dagbesteding heeft ook niet in zich om ontwikkelingsgericht bezig te zijn. Als we ook hier de persoon centraal stellen zal ontwikkelingsgerichte dag vulling meer voor de hand liggen, waarbij niet is uit te sluiten dat de mate van zorg op termijn kan verminderen.

We bevelen aan hieraan in de praktijk ook aandacht te besteden.